

Motiveringspromemoria; statsrådets förordning om tillsyn över fartygssäkerheten

Bakgrund

Lagen om tillsyn över fartygssäkerheten (370/1995) trädde i kraft 1996. Syftet med att stifta en lag om tillsyn över fartygssäkerheten var att svara på den dåvarande internationella utvecklingen, där tillsynen över fartygssäkerheten hade utvidgats och tillsynsmyndigheternas skyldigheter och rättigheter att ingripa bland annat i utländska fartyg hade ökat. Då ansågs det att bestämmelser om tillsynen över fartygssäkerheten bör utfärdas genom en författning på lagnivå.

I lagen om tillsyn över fartygssäkerheten föreskrivs det om tillsynen över efterlevnaden av bestämmelser och föreskrifter som gäller fartygssäkerhet. Lagen om tillsyn över fartygssäkerheten tillämpas på fartyg som används i handelssjöfart på finskt vattenområde och på finska fartyg också utanför finskt vattenområde. Finskt vattenområde är en vedertagen term i sjöfartslagstiftningen och med det avses Finlands territorialvatten och insjöområden. Lagen tillämpas på finska redare samt på sådana utländska redare som bedriver handelssjöfart på finskt vattenområde. I lagen avses med redare fartygets ägare eller den som hyr hela fartyget och som utövar faktisk beslutanderätt i fartygssäkerhetsfrågorna.

Med stöd av den gällande lagen om tillsyn över fartygssäkerheten har statsrådets förordning om inspektion av utländska fartyg i Finland (1241/2010) utfärdats. Förordningen tillämpas på varje utländskt fartyg som anlöper en finsk hamn eller ankarplats för att upprätta samverkan med hamnen samt på fartygets besättning. Förordningens tillämpningsområde har begränsats till fartyg som används i kommersiell verksamhet, det vill säga handelssjöfart. I och med att den nya lagen om tillsyn över fartygssäkerheten träder i kraft upphävs den gamla förordningen av statsrådet (1241/2010).

För att genomföra direktivet om hamnstatskontroll föreskrivs det i förordningen om antalet fartyg som ska inspekteras och om de fartyg som väljs ut för inspektion, om obligatoriska inspektioner av vissa fartyg, om dokumentkontroll och konstaterande av fartygens allmänna skick, om inspektion av fartygspersonalens kompetens, kommunikationsförmåga och språkkunskaper, om mer ingående inspektion och om utökad inspektion av vissa fartyg, om inspektionsrapporten, om de fartygsklasser som är föremål för utökad inspektion samt om obligatorisk utökad inspektion av vissa fartyg, om grunderna för kvarhållande av fartyg, om förfaranden vid förbud mot tillträde till hamn, om uppföljning av inspektioner och kvarhållanden och lämnande av information samt om informationsutbyte.

Avsikten med den regeringsproposition till riksdagen med förslag till lag om tillsyn över fartygssäkerheten och till lag om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter som är under beredning är att upphäva den gällande lagen om tillsyn över fartygssäkerheten, varvid också den förordning som utfärdats med stöd av det bemyndigande att utfärda förordning som ingår i den kommer att upphävas.

Förslagets konsekvenser

Genom den föreslagna förordningen revideras bestämmelserna om tillsyn över fartygssäkerheten så att de är uppdaterade och förenliga med den reviderade lagen om tillsyn över fartygssäkerheten. Lagen om tillsyn över fartygssäkerheten innehåller flera bemyndiganden att utfärda förordning, och syftet med denna förordning är att föreskriva närmare om de omständigheter som anges i lagen för att säkerställa fartygssäkerheten med tanke på flaggstatsens och hamnstatsens inspektionsverksamhet. Förordningen ska göra genomförandet av regleringen, tillsynen över efterlevnaden av reglerna och uppföljningen av dessa mer systematisk.

Propositionen bedöms inte ha några betydande ekonomiska konsekvenser för rederierna eller för myndigheternas verksamhet. Konsekvenserna av den nya lagstiftningen om tillsyn över fartygssäkerheten har behandlats i regeringens proposition RP X/2026 rd.

Specialmotivering

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde. I paragrafen föreslås bestämmelser om förordningens tillämpningsområde. Den föreslagna förordningen innehåller närmare bestämmelser om den i lagen om tillsyn över fartygssäkerheten avsedda tillsynen över efterlevnaden av bestämmelser och föreskrifter som gäller fartygssäkerhet, inbegripet inspektionsplikten enligt direktivet om hamnstatskontroll och riskbaserad tillsyn genom flaggstatsinspektioner. Bestämmelserna i förordningen grundar sig på bemyndiganden att utfärda förordning i lagen om tillsyn över fartygssäkerheten.

2 §. Definitioner. I paragrafen föreskrivs det om de definitioner som används i förordningen. I 1 punkten definieras flaggstatsdirektivet. Med flaggstatsdirektivet avses Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/21/EG om fullgörande av flaggstatsförpliktelser. Definitionen motsvarar definitionen i lagen om tillsyn över fartygssäkerheten.

I 2 punkten definieras flaggstatsinspektion. Med flaggstatsinspektion avses en inspektion enligt flaggstatsdirektivet. Definitionen motsvarar definitionen i lagen om tillsyn över fartygssäkerheten.

I 3 punkten definieras direktivet om hamnstatskontroll. Med direktivet om hamnstatskontroll avses Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/16/EG om hamnstatskontroll. Definitionen motsvarar definitionen i lagen om tillsyn över fartygssäkerheten.

I 4 punkten definieras hamnstatskontroll. Med hamnstatskontroll avses en inspektion enligt direktivet om hamnstatskontroll. Definitionen motsvarar definitionen i lagen om tillsyn över fartygssäkerheten.

I 5 punkten definieras Paris MOU. Med Paris MOU avses det samförståndsavtal om hamnstatskontroll som undertecknades i Paris den 26 januari 1982. Definitionen motsvarar definitionen i lagen om tillsyn över fartygssäkerheten.

I 6 punkten definieras inspektionsplikt. Med inspektionsplikt avses andelen fartyg som anlöper hamnar i Finland av det totala antalet fartyg som anlöper hamnar i Europeiska unionen och i Paris MOU-regionen.

I 7 punkten definieras ankarplats. Med ankarplats avses ett område som reserverats och särskilt avgränsats för ankring av fartyg och som är markerat på sjökort.

2 kap.

Flaggstatsinspektioner

3 §. Fartyg som väljs ut för inspektion. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om tillsynsmyndighetens inspektionsplikt i fråga om flaggstatsinspektioner och om hur inspektionerna ska riktas. Utgångspunkten för bestämmelsen är att säkerställa att tillsynsmyndigheten uppfyller sin årliga flaggstatsinspektionsplikt antingen genom återkommande inspektioner eller genom riskbaserad inriktning.

Enligt 1 mom. 1 punkten ska fartyg som omfattas av tillämpningsområdet för flaggstatsdirektivet inspekteras minst vart femte år. Genom bestämmelsen säkerställs att alla finska fartyg som omfattas av direktivets tillämpningsområde regelbundet blir föremål för myndighetstillsyn oberoende av deras riskklassificering. Fartygen ska också kunna inspekteras oftare än vart femte år, om det är motiverat för att fullgöra Finlands flaggstatsförpliktelser och för att säkerställa fartygssäkerheten. Enligt 1 mom. 2 punkten kan tillsynsmyndigheten uppfylla sin inspektionsplikt genom att inspektera det antal fartyg som förutsätts enligt den riskbaserade tillsynsplanen. Den riskbaserade metoden gör det möjligt att rikta tillsynsresurserna till de fartyg där behovet av inspektion är störst med tanke på säkerheten.

I 2 mom. förtydligas att tillsynsmyndigheten kan använda återkommande inspektioner och riskbaserade inspektioner parallellt. Bestämmelsen motsvarar de praktiska tillsynsbehoven och möjliggör en flexibel inspektionsverksamhet där regelbundna inspektioner och riskbaserad inriktning kompletterar varandra. Detta motsvarar också verksamhetsmodellen i direktivet om hamnstatskontroll, som innehåller ett regelbundet och ett riskbaserat element. Det är inte heller nödvändigtvis möjligt att följa en riskbaserad tillsynsplan för alla fartyg, om det till exempel inte finns tillräckliga uppgifter tillgängliga om dem för att den riskbaserade tillsynsplanen ska kunna tillämpas på dem, och i detta fall bör dessa fartyg inspekteras minst vart femte år.

Enligt paragrafens 3 mom. kan tillsynsmyndigheten förrätta flaggstatsinspektion oberoende av när fartyget senast har inspekterats. Bestämmelsen betonar att en identifierad risk åsidosätter ett inspektionskrav som grundar sig på regelbundenhet.

I 4 mom. föreskrivs om platsen för inspektionen. Inspektionen ska i första hand förrättas i en finsk hamn där det är lättare att få tillgång till fartygen, vilket stöder ett effektivt och säkert genomförande av inspektionerna samt det praktiska ordnandet av myndighetstillsynen. Detta bidrar också till en effektiv användning av statliga medel. Det är fråga om en princip som i första hand styr inspektionerna, men vid behov kan inspektioner förrättas också någon annanstans än i finska hamnar på det sätt som föreskrivs i lagen om tillsyn över fartygssäkerheten.

4 §. Riskbaserad tillsynsplan. Enligt paragrafens 1 mom. ska tillsynsmyndigheten när den riktar flaggstatsinspektioner enligt en riskbaserad tillsynsplan förvalta ett system där de fartyg som omfattas av planen registreras. Systemet används för uppföljning av kvarhållanden av finska fartyg. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att den riskbaserade tillsynen är systematisk, att den kan följas upp och att informationen utnyttjas som en del av tillsynshelheten.

I 2 mom. förutsätts att det i tillsynsplanen redogörs för hur de omständigheter som ska beaktas vid den riskbaserade tillsynen utnyttjas vid inriktningen av inspektioner och vid fastställandet av inspektionsfrekvensen. Genom bestämmelsen säkerställs det att det riskbaserade tillvägagångssättet inte förblir av allmän karaktär, utan att det tillämpas på ett sätt som har fastställts på förhand och är transparent.

Enligt 3 mom. ska en flaggstatsinspektion som riktats enligt en riskbaserad tillsynsplan antecknas i inspektionsrapporten. Anteckningsskyldigheten stöder inspektionsverksamhetens spårbarhet och gör det möjligt att i efterhand bedöma grunderna för den riskbaserade inriktningen. Detta motsvarar praxis för hamnstatskontroll och främjar en enhetlig tillsyn.

3 kap.

Hamnstatskontroller

5 §. Uppfyllande av inspektionsplikten i fråga om hamnstatskontroller. Genom 1 mom. genomförs bestämmelserna i artikel 5 i direktivet om hamnstatskontroll om uppfyllande av Finlands inspektionsplikt i fråga om hamnstatskontroll. I den föreslagna 40 § i lagen om tillsyn över fartygssäkerheten finns bestämmelser om inriktning av hamnstatskontroller och uppfyllande av inspektionsplikten. I momentet föreslås närmare bestämmelser om uppfyllandet av Finlands inspektionsplikt i fråga om hamnstatskontroll.

I 2 mom. föreskrivs det om beaktande av hamnstatskontroller av ro-ro-passagerarfartyg och höghastighetspassagerarfartyg när uppfyllandet av Finlands inspektionsplikt beräknas. Genom momentet genomförs artikel 14a.1-14a.3 i direktivet om hamnstatskontroll.

6 §. Undantag från uppfyllandet av inspektionsplikten i fråga om hamnstatskontroller. Genom paragrafen genomförs bestämmelserna i artikel 6 i direktivet om hamnstatskontroll om undantag från uppfyllandet av inspektionsplikten i fråga om hamnstatskontroller.

7 §. *Inverkan av det totala antalet hamnstatskontroller på inspektionsplikten.* Genom paragrafen genomförs bestämmelserna i artikel 7 i direktivet om hamnstatskontroll om hur det totala antalet hamnstatskontroller inverkar på inspektionsplikten.

8 §. *Undantag från uppfyllande av inspektionsplikten på grund av fartygets senare anlöp.* Genom paragrafen genomförs artikel 8.1.1 i direktivet om hamnstatskontroll. I paragrafen föreskrivs det om beräkning av uppfyllandet av Finlands inspektionsplikt, om tillsynsmyndigheten skjuter upp inspektionen på grund av ett sådant senare anlöp av fartyget som avses i 46 § i lagen om tillsyn över fartygssäkerheten.

9 §. *Undantag från uppfyllande av inspektionsplikten av operativa skäl som hänför sig till fartyget.* Genom paragrafens 1 mom. genomförs artikel 8.2 i direktivet om hamnstatskontroll. I momentet föreskrivs det om beräkningen av om Finlands inspektionsplikt uppfylls, om tillsynsmyndigheten inte inspekterar fartyget på grund av sådana exceptionella omständigheter som nämns i 47 § i lagen om tillsyn över fartygssäkerheten.

Genom paragrafens 2 mom. genomförs artikel 8.3 i direktivet om hamnstatskontroll. I momentet föreskrivs det om beräkningen av om Finlands inspektionsplikt uppfylls, om tillsynsmyndigheten inte inspekterar ett fartyg vid ankarplats på grund av sådana exceptionella och oväntade omständigheter som nämns i 48 § i lagen om tillsyn över fartygssäkerheten.

Genom paragrafens 3 mom. genomförs artikel 8.4 i direktivet om hamnstatskontroll. I momentet föreskrivs det om tillsynsmyndighetens skyldighet att registrera skälen till uteblivna hamnstatskontroller och om rapportering om dem till Europeiska kommissionen.

10 §. *Uppföljning av inspektioner och kvarhållanden.* Genom paragrafen genomförs artikel 21 i direktivet om hamnstatskontroll. Bestämmelsen gäller situationer där ett kvarhållet fartyg får tillstånd att förflytta sig till ett reparationsvarv och övervakningen av villkoren för en sådan förflyttning samt informationsutbytet mellan myndigheterna i anslutning till detta. Situationer där ett fartyg sänds till ett reparationsvarv i en annan stat på grund av brister i konstruktionen och där förflyttningen förenas med särskilda villkor är exceptionella inom hamnstatskontrollen, och därför kommer paragrafen sällan att tillämpas. Bestämmelsen har dock en stor betydelse på systemnivå, eftersom det är fråga om situationer där det har konstaterats sådana brister i fartygets sjövärdighet att fartyget inte kan fortsätta den normala trafiken utan korrigerande åtgärder.

Syftet med 1 mom. är att säkerställa att i situationer med brister i konstruktionen kan fartygets skick verifieras på ett tillräckligt sätt innan fartyget lämnar hamnen. De tjockleksmätningar som hänför sig till Internationella sjöfartsorganisationens resolution A.744(18) gäller vanligen bedömning av skrovets skick. Möjligheten att ställa tjockleksmätningar som avfärdsvillkor säkerställer att fartyget inte förflyttas till reparationsvarvet i en situation där fartygets konstruktiva säkerhet är oklar eller väsentligt försämrad. Bestämmelsen ger tillsynsmyndigheten prövningsrätt utifrån hur allvarlig och riskfylld situationen är.

Informationsskyldigheten enligt 2 mom. är en del av tillsynssamarbetet mellan hamnstaterna. När ett fartyg flyttas till ett reparationsvarv i en annan stat förutsätter fortsatt tillsyn att varvsstatens myndighet och flaggstaten underrättas om de villkor som ställts. Informationsskyldigheten säkerställer att fartygets

förflyttning inte leder till att tillsynskedjan bryts. I praktiken sker informationsutbytet via hamnstatskontrollens etablerade informationssystem.

Paragrafens 3 mom. gäller ömsesidigt informationsutbyte. Om en finländsk tillsynsmyndighet får motsvarande meddelande av en annan medlemsstat eller en stat som undertecknat Paris MOU, ska den upplysa den myndighet som utfärdat meddelandet om de åtgärder som vidtagits. Bestämmelsen stöder en enhetlig tillsyn och säkerställer att den myndighet som förrättade den ursprungliga inspektionen får information om huruvida fartyget har iakttagit de skyldigheter som ålagts det.

Paragrafens 4 mom. gäller situationer där ett fartyg underlåter att iaktta de villkor som ställts på det eller underlåter att anlöpa det anvisade reparationsvarvet. Sådana situationer är i praktiken mycket sällsynta, men det är nödvändigt att föreskriva om ett tydligt förfarande med tanke på dem. Underrättelse till andra behöriga myndigheter i Europeiska unionens medlemsstater gör det möjligt att vid behov begränsa fartygets trafik också i andra hamnar i enlighet med direktivet. Syftet med bestämmelsen är att förhindra kringgående av villkoren genom att fartyget förflyttar sig till en annan stat utan att bristerna avhjälpas.

11 §. Kontroll av kommunikationsförmåga och språkkunskaper hos besättningen. Genom paragrafen genomförs artikel 19 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2022/993 om minimikrav på utbildning för sjöfolk. I 22 § i lagen om tillsyn över fartygssäkerheten föreskrivs det att tillsynsmyndigheten ska kontrollera besättningens kommunikationsförmåga. I paragrafen föreslås närmare bestämmelser om hurdan kommunikationsförmåga som krävs av besättningen.

4 kap.

Ikraftträdande

12 §. Ikraftträdande. I den föreslagna paragrafen ingår en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse.

Ikraftträdande

Förordningen avses träda i kraft den 6 juli 2027 samtidigt som lagen om tillsyn över fartygssäkerheten träder i kraft.

Bifall av Ålands lagting

Enligt 120 § i grundlagen har landskapet Åland självstyrelse enligt vad som särskilt bestäms i självstyrelselagen för Åland.

På Åland föreskrivs det i enlighet med självstyrelselagen för Åland om fartygssäkerheten genom en riksomfattande lag som en del av handelssjöfarten, med undantag för andra fartygstyper än sådana som används för handelssjöfart. Till vilka delar ett ärende hör till landskapets eller rikets lagstiftningsbehörighet bestäms enligt 18 och 27 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991). Enligt 27 § har riket

lagstiftningsbehörighet i fråga om handelssjöfart och farleder för handelssjöfarten (13 punkten) samt straffrätt till den del det inte är fråga om beläggande med straff och storleken av straff inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet (22 punkten). Landskapet har enligt 18 § lagstiftningsbehörighet i ärenden som gäller natur- och miljövård, friluftsliv och vattenrätt (10 punkten) samt vägar och kanaler, vägtrafik, spårbunden trafik, båttrafik och farleder för den lokala sjötrafiken (21 punkten).

Den föreslagna lagstiftningen gäller tillsyn över fartyg som används inom handelssjöfarten, vilket innebär att lagstiftningen hör till rikets lagstiftningsbehörighet med stöd av 27 § 13 punkten i självstyrelselagen.

Laggranskning

[Förordningen har granskats av laggranskningen vid justitieministeriet.]

Behörighet

Statsrådets förordning utfärdas med stöd av bemyndigandena att utfärda förordning i lagen om tillsyn över fartygssäkerheten (XX/2027) och 3 § 3 punkten i reglementet för statsrådet.

Framställan

Det föreslås att statsrådet utfärdar en förordning om tillsyn över fartygssäkerheten.

Föredragande

Katja Viertävä, kommunikationsministeriet